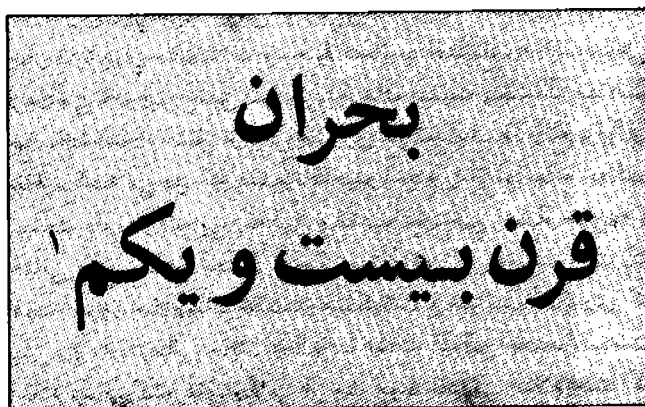

ذخیره اطلاعات جهان:

نوشته: مرلین شارو

ترجمه: علی اصغر شیری

یکی از دشوارترین مسائلی که مدیران کتابخانه‌های تحقیقاتی با آن روبرو هستند، ضرورت ذخیره و سهولت بازیابی مواد گردآوری شده است. سالنامه کتابداری و تجارت کتاب بوکر^۲ در سال ۹۱-۱۹۹۰، عناوین کتب منتشرشده در جهان را در سال ۸۶-۱۹۸۴ نشان می‌دهد. در سال ۱۹۸۶ شماره کتب منتشرشده در ۳۸ کشور، ۵۹۶،۱۹۳ عنوان بوده است. با مقایسه ارقام سال ۱۹۸۴ تا ۱۹۸۶ می‌توان دریافت که شمار عناوین کتب انتشاریافته در جهان رو به افزایش است. به عنوان نمونه، ایالات متحده در سال ۱۹۸۴ تعداد ۵۱،۵۵۵ عنوان و در سال ۱۹۸۶، تعداد ۵۷،۸۴۵ عنوان کتاب منتشر کرده است؛ شوروی در سال ۱۹۸۴ تعداد ۸۲،۷۹۰ عنوان و در سال ۱۹۸۶، ۸۳،۴۷۲ عنوان کتاب منتشر کرده است. کتابداران کتابخانه‌های تحقیقاتی به خرید شمار بسیاری مواد چاپی از میان این تعداد زیاد عناوین ادامه می‌دهند، درحالی‌که متناسب با این کار، فضای مناسب برای قفسه‌های جدید ایجاد نمی‌شود. انجمن کتابخانه‌های تحقیقاتی^۳ ایالات متحده و کانادا در سال ۹۰-۱۹۸۹ آمار تک‌نگاشتهایی را که توسط ۷۸ کتابخانه تحقیقاتی در یک سال خریداری شده، به ثبت رسانیده است. به عنوان نمونه، دانشگاه ایلینوی در اوربانا ۱۱۳،۵۱۸ مجلد، دانشگاه کالیفرنیا در دیویس ۷۲،۹۸۱ مجلد و دانشگاه آلبرتای کانادا ۵۷،۹۶۲ مجلد خریداری کرده است. فرض کنیم که به طور متوسط ۳۰ مجلد کتاب در یک طبقه ۹۰ سانتیمتری قفسه معمولی جای گیرد. مجموع مجلدات تک‌نگاشتهای خریداری شده توسط این سه دانشگاه در سال به ۲۴۴،۳۷۱ می‌رسد که برای نگهداری این کتابها تعداد ۸۱۴۵ طبقه یا ۷۴۴۸ متر طبقه به صورت طولی مورد نیاز است. با توجه به این نمونه جزئی می‌توانیم سؤال اساسی را مطرح کنیم که آیا در قرن بیست و یکم گنجایش قفسه‌های کتابخانه‌های تحقیقاتی برای نگهداری هزاران جلد کتابی که توسط این کتابخانه‌ها خریداری می‌شوند کافی است؟ اگرچه ممکن است ما قادر به محاسبه برونداد جهانی عناوین تک‌نگاشتها و نیز برونداد پایندهایی باشیم که به فضای بیشتری نیاز دارند، لیکن پیش‌بینی این مطلب که چه مقدار فضا برای نگهداری مجموعه‌ها موجود خواهد بود، مشکل می‌نماید.

نگهداری مواد ایجاد می‌شود، هرچند که این مقدار فضا برای ایجاد فضای ذخیره‌سازی مؤثر کافی نیست.

و بالاخره مراکز ملی ذخیره‌سازی همچون مرکز کتابخانه‌های تحقیقاتی^۵ در ایالات متحده و بخش امانی کتابخانه ملی انگلیس^۶ در زمینه مسئله فضا بسیار سودمند عمل کرده‌اند. هزینه‌های عملیات، سرپرستی و دسترسی از مسائلی هستند که باید در حین بحث در زمینه مراکز اشتراکی مورد توجه قرار گیرند.

بسیاری از کتابخانه‌های تحقیقاتی از یک یا چند و یا تمامی این روشها در رفع مسائل روزافزون ذخیره‌سازی خود استفاده می‌کنند. گاه هزینه‌های خودکارکردن و تهیه اطلاعات با استفاده از دستگاههای الکترونیکی که به دلیل نرخهای بالای تورم رو به افزایشند، با بودجه لازم جهت ایجاد فضای اضافی برابری می‌کند. با توجه به مسئله‌ای که مطرح شد، گام بعدی، بررسی راه‌حلهای کنونی و برنامه‌ریزی برای آینده از طریق تلفیق شیوه‌های فعلی و راه‌حلهای عملی جدید است. یکی از مهمترین گامهای اولیه باید ارزیابی ظرفیت ذخیره کتابخانه‌های تحقیقاتی جهان و پیش‌بینی نیازهای ۲۵ سال آتی باشد. گام دوم باید تعیین اهمیت مراکز مجموعه‌سازی منطقه‌ای — که مواد ذخیره‌شده در آنجا از لحاظ موضوع و کاربرد شباهتهایی دارند — اختصاص یابد تا در امر ذخیره‌سازی مؤسساتی با فعالیتهای مشابه سهیم باشند. و در نهایت به منظور گسترش حوزه نفوذ و میزان تفاهم بر سر مسئله ذخیره اطلاعات جهان در قرن بیست و یکم می‌توان میان گروههای مختلف برنامه‌ریزان، معماران، رؤسای دانشگاهها و کتابداران جلسات تبادل نظر ترتیب داد.

در حال حاضر روشهای گوناگونی جهت کنترل رشد مجموعه به کار گرفته می‌شود. بسیاری از دانشگاهها از شیوه قفسه‌بندی فشرده یا بسیار متراکم استفاده می‌کنند. البته، به دلیل نیاز به تحمل بار بیشتر کف مخازن جهت نگه داشتن واحدهای قفسه‌ای سنگین، این یک راه‌حل موقتی است. قیمت این واحدهای قفسه‌ای دو تا سه برابر هزینه قفسه‌های سنتی است و چون این واحدهای قفسه‌ای باید محکم به یکدیگر متصل شوند، بنابراین برای مجموعه‌های با اندازه‌ها متفاوت همچون کتابهای با قطع بزرگ غیرعملی خواهد بود. همچنین استفاده کنندگان نمی‌توانند به همان آسانی که به قفسه‌های استاندارد دسترسی دارند، به این قفسه‌ها دسترسی داشته باشند.

روش دیگری که بسیاری از کتابخانه‌های تحقیقاتی به کار گرفته‌اند شیوه ذخیره‌سازی مواد در مخازن دور از کتابخانه است. برای مثال، در ایالات متحده بسیاری از کتابخانه‌های تحقیقاتی از امکانات ذخیره‌سازی برای موادی که تمایلی به وجین آنها ندارند و به ندرت مورد استفاده قرار می‌گیرند، استفاده می‌کنند. دانشگاه میشیگان متجاوز از ۲۵ سال است که از واحدهای قفسه‌بندی شده کمکی در مقیاسی وسیع استفاده می‌کند؛ دانشگاه هاروارد فضایی را از مرکزی در محدوده جغرافیایی خود اجاره کرده است؛ و دانشگاه کالیفرنیا برای نگهداری قریب ۹ میلیون جلد کتاب ۹ دانشکده، دو مرکز عمده ذخیره‌سازی ساخته است. مشکلات محلهای ذخیره‌سازی دور از کتابخانه عبارتند از: هزینه اولیه ساخت که گرچه ممکن است کمتر از هزینه یک کتابخانه با خدمات کامل باشد، با وجود این قابل توجه است، مسئله تهیه زمین، هزینه پرسنل اضافی به منظور قفسه‌چینی و بازیابی مجموعه‌ها — که شامل تحویل اسناد از طریق وسایل حمل و نقل و یا وسایل الکترونیکی نیز می‌شود — و عدم دسترسی استفاده‌کننده به مجموعه‌های کتابخانه که مایل است مروری اجمالی بر آنها داشته باشد.

روش سوم که معمولاً در کتابخانه‌ها صرف‌نظر از کاربرد سایر روشها مورد استفاده قرار می‌گیرد، خط‌مشی جدی وجین مواد است. مسئله‌ای که در طرح‌ریزی روشهایی جهت جلوگیری از پرشدن بی‌رویه مجموعه از مواد کهنه و غیرقابل استفاده مطرح است این است که کتابداران نمی‌توانند به آن اندازه از مواد وجین کنند که تغییر محسوسی در کمبود فضا برای نگهداری سایر مواد ایجاد کند. اغلب از طریق تبدیل مواد فرسوده و کهنه به ریزچاپ^۷، فضایی برای

1. Sharrow, Marilyn J. «Storing the world information: A 21st century crisis»

ارائه شده در پنجاه و هفتمین کنفرانس ایفلا (۱۹۹۱) در مسکو.

2. Bowker Annual Library and Book Trade Almanac

3. Association of Research Libraries

4. Microprint

5. Center for Research Libraries

6. British lending Division